

tályok is betölthetnek hasonló funkciót, s újabbban „sporttanulás”, illetve „európai” címen is indulnak elitosztályok. A gimnáziumokban pedig a természettudományi-matematikai érettségig adó osztályok a legelőkelőbbek. A tanárok a „jó” osztályokban kipihenhették a „rossz” osztályok okozta fáradalmakat; olyan ez nekik, mint egy oázis. Ugyanakkor a „sivatagi” osztályok is sokféle formában intézményesülnek.

Az olvasó számára következtetésként adódik: az iskola még olyan oktatási rendszerekben is ezer szállal, szervesen kapcsolódik környezetéhez, ahol pedig a centralizált modell a mai napig meghatározó. Hát még a decentralizált rendszerekben! Az ebből levezethető kutatási program sem lehet más: a vidéken részben már megvalósult komplex társadalmi-iskolai kutatásokat (Csenyete stb.) a nagyvárosi környezetben is hasonló érzékenységgű, a szociológia és az antropológia módszereit kombináló komplex vizsgálatoknak kell követniük: a háztömbök, városnegyedek, az ezekkel kapcsolatos félelmek és reprezentációk szimbolikus rendszere – az osztályhabitus diszkurzív kikristályosodási pontjaitként és az iskolaválasztásokat irányító kulturális sémaként – leképezi és egyúttal újratermeli az iskolai szegregációt. Fontos ugyanakkor, hogy ne ragadjunk le a szegregáltak és szegregálók terméketlen dichotómiájánál. Egyrészt voluntarista oktatáspolitikával – ZEP, új iskolaépület stb. – csökkenthetők az egyenlőtlenségek, az iskola társadalmi-helyi beágyazottságának javítása, az állandó párbeszéd pedig oldhatja a görcsöket, a hátrányos helyzetű csoportoknak az iskolával szemben táplált gyanakvását és ellenérzéseit. Másrészt a szülői magatartások is sokfélék; amikor például van Zanten a „gyarmatosításról” beszél, a szülői elitstratégiák kevésbé ismert formájáról ad számot, amely nem jár szegregációval (sőt!), csak szimbolikus elkülönüléssel.

(*Van Zanten, A.: L'école de la périphérie. Scolarité et ségrégation en banlieue. Paris, Presses Universitaires de France, 2001*)

Erőss Gábor

BEÉRKEZETT KÖNYVEK

Berner, Hans: *Az oktatás kompetenciái: Bevezetés az oktatásközpontú tervezés és a reflektív oktatás elméleti alapjaiba*. [Ford.: Perjés István.] Budapest, Aula, 2004, 292 p.

A Zürichi Egyetem neveléskutatója közérthetően, saját neveléstudományi gondolkodásának fejlődéstörténeteként mutatja be a különböző didaktikai irányzatokat. A könyv erénye, hogy összefüggő rendszerként értelmezi a sokszor egymásnak ellentmondani látszó didaktikai modelleket és oktatási koncepciókat, illetve hogy nem a passzív befogadó, hanem a diskurzusban konstruktívan részt vevő, saját álláspontját felülvizsgáló vitapartner szerepét ruházza az olvasóra. A szerző alapelve a gyakorlatközeli elmélet – a „magas” elmélet olyan megkonstruálása és megfogalmazása, hogy az releváns segítséget nyújtson a mindennapi oktatási gyakorlatban. (P. E.)

Csapó Benő: *Tudás és Iskola*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2004. 244 p.

A Műszaki Könyvkiadó *Tanítás és tanulás* c. új sorozatának első kötete Csapó Benő utóbbi években megjelent, az iskolában elsajátított tudásról írt tanulmányainak válogatása. A könyv szerzője több évtizede foglalkozik a témával. A kutatási eredmények ismertetését a magyarországi oktatási gyakorlatból vett példák szemléltetik. A problémák bemutatása mellett több írásban megjelenik a megoldáshoz vezető út felvázolása is. (T. G.)

Donáth Péter et al.: *KÖZszolgálat – pedagógushivatás. Rozsondai Zoltán a magyar tanítóképzésért és megújításáért*. [Szövényi Zsolt előszavával és Donáth Péter kísérő tanulmányával.] Budapest, Trezor, 2004. 351 p.

A kötet az ismert tanár és a tanítóképzésért fáradhatatlanul harcoló minisztériumi köztisztviselő Rozsondai Zoltán előtti tisztelgés jegyében született. A könyv közel felét kitevő bevezető tanulmányában Donáth Péter a hazai tanítóképzés 1945–1961 közötti, kevésbé ismert történetét mutatja be az olvasónak. A második fejezet Rozsondai részben publikálatlan tanulmányait tartalmazza, a harmadik a kor oktatáspolitikai döntéseit befolyásoló szereplőinek Rozsondairól született írásainak, neki címzett leveleinek válogatása. (T. G.)

Perjés István: *Az iskola mítosza. Az iskola társadalompedagógiai értelmezése.* Budapest: Aula, 2003. 171 p.

Az iskola mint oktató és nevelő, kultúrát hagyományozó és teremtő, társadalomformáló intézmény többszörös kötődésben létezik. A könyv e kötődések közül az időbelieket és társadalmiakat vizsgálja úgy, hogy közben az iskola pedagógiai kultúráját, önreflexióját segítse. Az alapvetően társadalompedagógiai szemléletű, erősen filozófiai hangoltságú könyv végső célját a szerző így fogalmazza meg: „... az iskola pedagógiai, intézményi és tantervi világait járva valójában az iskola mítoszának gyökereit is kerestem. Azt, hogy létezik-e még valahol átjárás e világok között, építhető-e még híd a múlt és a jövő; a pedagógiai ábrándok és a valóságos iskolák közé.” (8. o.) (Sz. P. Cs.)

Hochschulrektorenkonferenz: *Evaluation – ein Bestandteil des Qualitätsmanagements an Hochschulen.* Hochschulrektorenkonferenz, Bonn, 2004. 308 p.

A kötet az Északnémet Egyetemek Szövetsége (Verbund Norddeutscher Universitäten) fennállásának 10. évfordulója alkalmából a minőség és minőség-ellenőrzés a felsőoktatásban témakörében rendezett konferencián elhangzottakat tartalmazza. A három workshop, illetve a nyilvános vita összefoglalója mellett kiemelt helyet kap Eberhard Lämmert irodalomtudósnak, a berlini FU egykori rektorának díszelőadása, amelyben a meghívott vendég az egyetemek közötti modernkori versenyhelyzet káros következményeire helyezi a hangsúlyt. (T. G.)

